

Tadeusz Pawluk

"Prażatuny personalne", Jerzy Korytkowski, Warszawa 1991 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnu-histeryczny 35/3-4, 225-227

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Jerzy Korytkowski OFM^{Cap}, Prałatury personalne,
Warszawa 1991, ss. 162.**

Wymieniona publikacja, rozpoczynająca serię pod nazwą *Biblioteki Stowarzyszenia Kanonistów Polskich*, stanowi rozprawę doktorską, obronioną na Wydziale Prawa Kanonicznego i Świeckiego KUL w 1989 r. Rozprawa ta, opublikowana w Wydawnictwie Interlibro, budzi zrozumiałe zainteresowanie kanonistów, przede wszystkim ze względu na aktualność jej tematu. Prałatura personalna jest stosunkowo młodą instytucją prawa kanonicznego, zrodzoną w wyniku przemian, jakie dokonały się w świadomości Kościoła po Soborze Watykańskim II, oraz poszukiwania sposobów realizacji dzisiejszych potrzeb Kościołów partykularnych, wyczulonych na wielorakie problemy duszpasterskie. Instytucji tej w zagranicznej literaturze kanonistycznej poświęcono wiele uwagi, podczas gdy w polskim piśmiennictwie kanonistycznym wiadomości o niej mają charakter raczej podręcznikowy. Z tego powodu monografia J. Korytkowskiego, ukazując szeroką problematykę prałatury personalnej, jest nowością w polskiej literaturze kanonistycznej. Tego rodzaju prace naukowe są konieczne do pełniejszego zrozumienia eklezjologii Soboru Watykańskiego II i wyprowadzenia z niej wniosków praktycznych.

Rozdział pierwszy recenzowanej rozprawy został poświęcony genezie prałatury personalnej. Tę genezę autor potraktował bardzo szeroko, rozumiejąc przez nią nie tylko zespół warunków i przyczyn, które legły u podstaw omawianej instytucji, lecz także proces legislacyjny począwszy od przygotowań do zwołania Soboru Watykańskiego II, a skończywszy na odpowiednich uchwałach tego Soboru i aktach normatywnych Stolicy Apostolskiej, dzięki którym uchwały te zostały wprowadzone w życie przed ukazaniem się nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego.

Przedmiotem rozdziału drugiego są rozważania na temat projektów prałatury personalnej, zawartych w schematach nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego. Projektów tych było kilka. Szeroka dyskusja nad nimi pozwoliła na wyodrębnienie istotnych elementów prałatury i ostateczne uregulowanie prawne tej instytucji. Autor słusznie dostrzegł, że w toku dyskusji wyłoniły się trzy koncepcje prałatury personalnej: najpierw istniała tendencja do pojmowania prałatury na wzór Kościoła partykularnego, następnie usiłowano potraktować ją jako stowarzyszenie wiernych, wreszcie zgodzono się na rozwiązanie kompromisowe, które znalazło swoje odbicie w kanonach 294—297. Odmówiono więc prałaturze personalnej statusu analogicznego do Kościoła partykularnego, jak również statusu stowarzyszenia wiernych; zgodzono się na-

tomia, że jest ona kościelną osobą prawną, złożoną z duchownych świeckich i ewentualnie współpracujących wiernych świeckich, która rządzi się statutem nadanym przez Stolicę Apostolską, pozostając pod zwierzchnictwem prałata jako ordynariusza własnego.

Rozdział trzeci obejmuje rozważania na temat struktury prałatury personalnej w świetle norm zawartych w kanonach 294—297. Na uwagę zasługuje tu rozważanie na temat różnic między prałaturą personalną a innymi podobnymi strukturami kościelnymi. Dzięki ujawnieniu tych różnic pojęcie prałatury personalnej jako instytucji autonomicznej nie budzi wątpliwości.

Rozdział czwarty ma charakter suplementowy. W rozdziale tym autor ukazał konkretną, pierwszą w historii prałaturę personalną, erygowaną przez Jana Pawła II w 1982 r. pod nazwą Prałatury *Opus Dei*.

Zakończenie rozprawy stanowi syntezę istotnych myśli zawartych w pracy. Znalazły się tu także ogólniejsze refleksje na temat nowych konkretnych form prałatur personalnych. Np. autor zauważa, że „jest potrzeba ustanowienia prałatur personalnych w tych krajach, w których istnieją większe grupy katolików zachowujących więź kulturową z narodem polskim” (s. 147). I dodaje: „Taka potrzeba odczuwalna jest najbardziej w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, gdzie żyje od 10 do 15 milionów ludności polskiego pochodzenia, z której większość przynależy do Kościoła katolickiego”. Na taką potrzebę — jak wiemy skądinąd — wskazał ks. prof. J. Krukowski, przedkładając Radzie Duszpasterskiej do spraw polskiej grupy etnicznej przy Konferencji Biskupów Amerykańskich projekt utworzenia prałatury personalnej dla Polonii Amerykańskiej. Interesująca jest również propozycja autora utworzenia prałatury personalnej dla Międzynarodowego Związku Katolickich Esperantystów.

Autorowi należy wyrazić uznanie za to, że przekazał kanonistycie polskiej źródłowy, wyrazisty i kompleksowy obraz instytucji prałatury personalnej. Nie znaczy to jednak, że rozprawa rozstrzyga wszystkie nasuwające się wątpliwości. Czytelnik niekiedy chciałby się dowiedzieć czegoś więcej, np.:

— czy tworzenie prałatur personalnych, ze względu na ich usługową rolę w stosunku do diecezji, nie osłabi poczucia odpowiedzialności pasterskiej biskupów diecezjalnych, których misja opiera się na prawie Bożym?;

— czy w odniesieniu do prałatur personalnych nie mógłby mieć zastosowania przepis kan. 271?;

— czy prałatura personalna mogłaby przejąć teren misyjny, zastępując prefekturę apostolską; czy mogłaby się podjąć zorganizowania diecezji?;

— czy byłyby wskazane tworzenie prałatur personalnych, odpowiednio wyspecjalizowanych, które by mogły przejmować w razie potrzeby duszpasterstwo w wielkich miastach bądź w zaniedbanych pod względem religijnym okręgach wielkoprzemysłowych?

Na koniec wypada wyrazić nadzieję, że *Biblioteka Stowarzyszenia Kanonistów Polskich*, której pierwszą pozycję stanowi rozprawa wyżej omówiona, będzie się rozrastać, przyczyniając się do wzbogacenia kanonistyki polskiej i pomagając kanonistom w doskonaleniu ich formacji.

Ks. Tadeusz Pawluk

**Carlo R. M. Redaelli, Il concetto di diritto della Chiesa
nelle riflessioni canonistica tra concilio e codice
Publicazioni del Pontificio Seminario Lombardo in Roma,
Milano 1991 s. 325.**

Praca autorstwa Carlo R. M. Redaellego nosi tytuł, który można przełożyć na język polski słowami: *Pojęcia prawa Kościoła w refleksji kanonistycznej w okresie od Soboru do Kodeksu Prawa Kanonicznego*. We wprowadzeniu do omawianego dzieła F. Coccopalmerio zwraca uwagę czytelnika na główne motywy powstania pracy, jej celowość oraz na metodę naukowych dociekań zastosowaną przez autora. Zauważa on słusznie, że pytanie o naturę oraz sens prawa w Kościele nie jest wprowadzanie nowe w kanonistycę ani w świeckich naukach prawnych, warto jednak podkreślić, że Sobór Watykański II stanowi dla poszukiwań naukowych w dziedzinie prawa kanonicznego niezwykle ważny punkt odniesienia. Lata sześćdziesiąte stały się areną gwałtownych polemik i kontrowersji dotyczących niektórych dziedzin prawa kanonicznego, a nawet kwestionowano wówczas sens istnienia prawa kanonicznego, uważając, że nie jest ono zgodne z naturą Kościoła. Owa dyskusja zmieniła się dość prędko w kontestację skierowaną przeciw prawu kanonicznemu, którą F. Coccopalmerio określa lapidarnie jako kryzys (s. 7). Kanoniści poczuli się w tej sytuacji przymuszeni do przedstawienia nowych uzasadnień istnienia uprawianej przez siebie nauki oraz do nowego spojrzenia na stosowane w kanonistycę argumenty. Taki stan rzeczy doprowadził w sposób naturalny do ukazania się nowych prac, stał się też powodem licznych sympozjów oraz spotkań służących wymianie myśli. Kryzys okazał się więc również czynnikiem mobilizującym, katalizującym powstawanie nowych rozwiązań. Poszczególne autorzy zajmujący się prawem kanonicznym dokonywali oczywiście odkryć paralelnych bądź też mających pewne cechy wspólne. Zdarzało się również, że wnioski jednych autorów, bywały sprzeczne z wnioskami innych. Tak więc — podobnie jak to miało miejsce na wcześniejszych etapach rozwoju nauki prawa kanonicznego — również i w okresie pomiędzy Soborem Watykańskim II a rokiem 1983, tj. promulgowaniem Kodeksu Prawa Kanonicznego, mamy do czynienia z powstawaniem nowych szkół lub orientacji w nauce prawa kanonicznego.